

- професійну компетентність всіх учасників конфлікту;
- вивчити міжособистісні відносини учасників конфлікту, які існували до конфліктної ситуації;
- визначити справжню причину виникнення конфлікту;
- виявити ставлення до конфлікту осіб, які не приймають участі в конфліктній ситуації, проте зацікавлені в його ефективному вирішенні;
- визначити і застосувати способи вирішення конфліктної ситуації.

З метою гармонізації взаємовідносин вчителя і учнів, нами розроблено правила поведінки педагога в конфліктних ситуаціях :

Використовуйте метод "мозкової атаки" – це сучасна технологія для пошуку альтернативного вирішення проблеми.

Дотримуйтеся педагогічного такту.

Під час діалогу утримуйтеся від залякування, погроз або тиску. Роздратований тон, особисті образи, приниження гідності особистості не сприяють вирішенню питання.

Використовуйте компроміс або співробітництво.

Слідкуйте за тривалістю діалогу. Якщо він затягується ви ризикуєте говорити самі з собою; якщо він переривається раніше, ніж дитина розуміє ваші слова, то він стає марним.

Намагайтеся контролювати власні емоції.

Зміст розмови бажано зберігати в таємниці. Чутки лише розпалюють конфлікт і віддалять успіх.

Не можна карати учня за поведінку поганими оцінками з навчального предмету – це призведе не до позитивного результату, а лише до затяжного особистісного конфлікту з вчителем, що обов'язково викличе зниження інтересу до предмету.

Ніколи не слід звинувачувати учня за неблагополуччя в сім'ї, за поведінку батьків, братів, сестер – цього учні вчителям не пробачають, оскільки кожен має святі почуття до батьків, якими б вони не були.

Нічого немає вічного, тому кожен конфлікт має свій фінал, хоча й може здаватися безкінечним. Варто жити щодня так, наче він у вас останній. Тоді більшість проблем, які спричинили конфлікт, зникнуть самі собою. А сам конфлікт мудра людина використає як джерело досвіду, самовиховання і самонавчання.

Література

1. Безпальча Р. Шляхи мирного розв'язання конфліктів у школі. – Т., 2001. – 96с.
2. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність. – К., 1997. – 349с.
3. Кушнірук Т.Д. Подолання конфліктності серед педагогів// Практична психологія та соціальна робота. – 1998. – №6-7. – С.54-57.
4. Монов Н.И. Конфликтология. – Москва, 2002. – 192с.
5. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління. – Івано-Франківськ, 2001. – 695с.
6. Савчин М.В. Соціальна психологія. – Дрогобич, 2000. – 274с.
- 7.

*Світлана Корусь
наук. керівник – доц. М.І. Дідора*

ДИНАМІКА МОТИВІВ ВИБОРУ ЮНАКАМИ І ДІВЧАТАМИ ПРОФЕСІЇ ПСИХОЛОГА

В сучасних умовах суспільна практика потребує все більшої кількості фахівців з базовою психологічною освітою, які можуть здійснювати консультативну, експертну, діагностичну та колекційну роботу. Усе це є свідченням високих вимог до роботи практичного психолога, з одного боку, і значної відповідальності за результати праці – з іншого.

Хочеться звернути увагу на особисту відповідальність майбутнього психолога практика, життєві домагання якого підштовхнути його до відповідного професійного вибору. Надзвичайно важливо, щоб в психологію приходили люди, які спрямовані на ефективну роботу з надання психологічної допомоги людям. Як справедливо зазначає психолог Титаренко Т.М.: "Якщо професійний вибір був не ситуативним, зрілим, то молода людина багато у чому сама забезпечить собі гідний професійний розвиток" [3, 22].

У зв'язку з цим особливо актуальними є дослідження основних мотивів, що спонукають юнаків і дівчат до вибору професії психолога. Мотив – це спонукальною причиною дій та вчинків людини. [1, 215]. Вибір професії молодою людиною є змотивованим. Мотиви орієнтують

старшокласника у світі професій, допомагають самовизначатися у відповідності до своїх здібностей, можливостей, інтересів тощо.

Дослідження проблеми мотивації вибору професії психолога займалися такі науковці, як: О.Н. Родіна, П.Н. Прудков, А.К. Кирєєва, Т. Данимова.

Об'єктом нашого дослідження був процес професійного самовизначення юнаків і дівчат, а предметом – динаміка вибору професії психолога юнаками і дівчатами. Мета дослідження на основі теоретичного аналізу наукових джерел та експериментального дослідження встановити особливості динаміки мотивів вибору професії психолога. Основним методами дослідження був діагностичний питальник, розроблений О.Н. Родіною і П.Н. Прудковим [2, 53].

Наше дослідження складалося з чотирьох етапів.

На першому етапі ми здійснюємо аналіз психологічних джерел з проблеми дослідження. На другому – визначали основні мотиви вибору професії психолога першокурсника психолого-педагогічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка у 2003 році. Вибірка встановила 51 обстежуваний. Кількості результати дослідження наведену в таблиці 1.

Таблиця 1.

№	Запитання	Варіанти відповідей	Відсоток першокурсників 2003 року що вибрали певний варіант	Відсоток першокурсників 2004 року, що вибрали певний варіант
1	Перед вступом на ППФ я	тільки навчався в школі	86	97
		працював	0	0
		Навчався у ВУЗі	4	0
		Навчався в училищі	10	3
2	Бажання стати психологом прийшло	Приблизно пів року	27	45
		Приблизно рік тому	30	27
		Приблизно два роки тому	11	21
		Більше трьох років тому	32	7
3	Я вирішив стати психологом	щоб розібратися в собі	32	31
		за порадою родичів, друзів	14	18
		тому що спостерігав, як психологи працюють і теж захотів	10	19
		психологія – це цікаво	44	32
4	Ще до вступу я	читав популярну літературу з психології	42	48
		Читав навчальні підручники для вузів з психології	28	10
		читав наукові праці з психології	14	6
		нічого з переліченого не робив	16	44

№	Запитання	Варіанти відповідей	Відсоток першокурсників 2003 року що вибрали певний варіант	Відсоток першокурсників 2004 року, що вибрали певний варіант
5	Я хочу оволодіти професією психолога	щоб зрозуміти свої дії	24	24
		щоб робота мені підходила	8	16
		щоб допомагати людям	58	53
		Щоб вирішувати наукові проблеми	10	7
6	Якби я не вибрав професію психолога, став би	На перших місцях стояли професії з високим рейтингом	60	44
		Всі професії оцінені низьким балом	40	66
7	Якби я не поступив у цьому році, то через рік:	Став би потупати знову	42	45
		не став би	12	15
		не знаю	46	40
8	З пропозицією отримати високооплачувану роботу ви б?	швидше всього погодився	53	48
		швидше всього не погодився	20	31
		відкласти рішення	27	21
9	Чи потрібно збільшувати кількість екзаменів?	зменшити кількість екзаменів	88	82
		збільшити їх кількість	2	7
		нічого не змінювати	10	11
10	Як ви думаєте де будете працювати у 2022 році?	невизначена відповідь	31	29
		недостатньо конкретна відповідь	18	11
		конкретна відповідь	51	60

Якісний аналіз одержаних результатів свідчить, що більшість наших респондентів на момент опитування було 17 років. 86 % обстежуваних прийшли навчатися на факультет після школи. Аналіз відповідей на запитання №2 показав, що в однієї частини дітей бажання стати психологом прийшло у 15-річному віці, тобто задовго до закінчення школи, а в іншої – у 16-річному віці і пізніше. Головна причина такого бажання – професійний інтерес, а на другому місці – прагнення розібратися у собі, своїх знайомих. Причому ті, хто вирішив стати психологом, щоб розібратися у собі і своїх знайомих вважають це своєю метою, тоді як респонденти, для яких важливий професійний інтерес, ставлять своєю метою допомогу людям та розвиток науки.

Лише половина першокурсників чітко розуміє, чого вона хоче добитися у вибраній професії, ставлячи перед собою конкретну мету; тобто вони прагнуть бути психологами у певній службі або мати свою психологічну фірму. Більшість студентів ще до вступу займалися самоосвітою в області психології. Найважливіше джерело інформації служила науково-популярна література.

Варто відзначити, що у 60% першокурсників вибір професії був не випадковий. Також

90% обстежуваних зорієнтовані на практичну діяльність.

Отже, на основі отриманих нами результатів можна зробити висновок, що інтерес до психології неглибоко вкорінений в когнітивних та особистих особливостях майбутніх психологів. 43% обстежуваних мають високий рівень мотивації, відповідно 57% – низький.

На третьому етапі дослідження ми визначили мотивацію вибору професії психолога першокурсниками психолого-педагогічного факультету у 2004 році. Вибірка становила 62 обстежуваних. Кількісні результати дослідження наведені у таблиці 1.

Таким чином, більшість обстежуваних на момент опитування виповнилося 17 років. 97% респондентів прийшли на факультет одразу після школи. В середньому бажання стати психологом у цих першокурсників виникло за рік до вступу. Головна причина вибору професії психолога є професійний інтерес, а відповідно на другому місці стоїть бажання розібратися в собі і своїх знайомих, вважають це і своєю метою. Тоді як обстежувані, для яких важливий професійний інтерес, ставлять за мету допомогу людям і розвиток науки. Першокурсники чітко розуміють, чого вони хочуть досягнути у вибраній професії, тому що 60% респондентів ставлять перед собою конкретні цілі.

Більшість обстежуваних ще до вступу займалися самоосвітою, але значною частка тих, хто нічого не робив – 44%. Найчастіше джерелом інформації слугувала науково-популярна література. Значна частка дітей відвідувала факультатив з психології в школі, що говорить про те, що школа все більше сприяє формуванню у старшокласників інтересу до психології.

Варто відзначити, що у 66% першокурсників вибір професії був випадковий. 82% обстежуваних вважають що потрібно зменшити кількість екзаменів на факультеті, 86% респондентів становлять дівчата.

Отже, на основі отриманих нами даних можна зробити висновок, що інтерес до психології неглибоко вкорінений в когнітивних та особистісних особливостях першокурсників. Лише третина обстежуваних мають високий рівень мотивації.

На четвертому етапі нашого дослідження ми здійснювали порівняльний якісний аналіз результатів, одержаних на другому і третьому етапах. Серед першокурсників 2004 року набагато менше студентів, в яких інтерес до психології виник більше двох років тому, ніж серед першокурсників 2003 року. Професійний інтерес більше виражений у студентів 2003 року. Відповідно на другому місці і в одних, і в других досліджуваних стоїть бажання розібратися у собі і своїх знайомих. Цілі вибору професії психолога суттєво не відрізняється в обох групах. Досліджувані прагнуть надавати допомогу людям і пізнавати себе та оточуючих.

Поряд з цим варто зазначити, що першокурсники 2004 року краще розуміють, чого вони хочуть добитися в обраній професії, ніж їх попередники, оскільки у них вираженні більш чіткі плани на майбутнє. Водночас значна частина обстежуваних 2004 року нічого не робила перед вступом, що вказувало б на зацікавленість психологією, на відміну від студентів 2003 року.

У більшості першокурсників 2004 року вибір професії був випадковий. В той же час у 60% опитуваних 2003 року вибір професії не був випадковим. В обох групах респондентів переважає практична спрямованість, бажання здавати меншу кількість екзаменів. Більшість обстежуваних становили дівчата.

Отже лише третина першокурсників 2004 року має високий рівень мотивації. Цей показник дещо гірший, ніж в їх попередників, половина з яких мала високий рівень мотивації. Студенти з високим рівнем мотивації зорієнтовані на активну роботу, готові долати труднощі у навчанні і прагнуть стати справжніми професіоналами. Студенти з низьким рівнем мотивації будуть відчувати в процесі навчання все більше розчарування в професії. Вони погано розуміють свої перспективи, не хочуть постійно працювати. Значна їх частина після навчання надає перевагу роботі не за спеціальністю, скоріше всього високооплачуваній.

Таким чином, з більшою частиною студентів необхідно проводити роботу по зацікавленню психологією, по підвищенню рівня позитивної мотивації в оволодінні професією "Психолог". З цією метою необхідно:

а) проводити ефективну профорієнтаційну роботу в школі, що включає професійну інформацію, профдіагностику, професійний відбір, професійний добір, профконсультацію.

б) створювати в школі психологічні факультативи для зацікавлених дітей психологією.

в) здійснювати зарахування на факультет психології не лише шляхом визначення рівня знань, але й профдіагностичного обстеження абітурієнта, спрямованою на визначення ступеня його придатності до оволодіння професією "Психолог".

Література

1. Психология. Словарь /Под общей ред. А.В. Петровського, М.Г. Ярошевського,- 2-е изд-во, исп. и. доп. М. Политиздат, 1990.- 494с.
2. Родина О.Н., Прудков П.Н. Как стать психологи выбирают профессию// Вестник МГУ, сер. 14. Психология. – 2002.- №3. – с. 52-66.
3. Титаренко Т.М. Життєві домагання і професійне становлення особистості практичного психолога у вищій школі// Практична психологія і соціальна робота. – 2003.- №4.- ст.. 21-23.

*Наталія Матвєєва
наук. керівник – асист. О.М. Кормило*

ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФІЛАКТИКИ ВІЛ/СНІДУ

Усе частіше у засобах масової інформації ми зустрічаємо жахаючі слова: "Чума ХХ-ХХІ століть – ВІЛ/СНІД!".

ВІЛ – це вірус імунodefіциту людини, який розвивається та розмножується в організмі людини і призводить до повної втрати його захисних сил та розвитку СНІД (синдрому набутого імунного дефіциту). СНІД – це хвороба, яка в ста випадках зі ста призводить до смерті.

ВІЛ/СНІД стрімко поширюється, набирає глобальних масштабів, уражаючи різні верстви населення, країни і континенти, та становить реальну загрозу соціально-економічному розвитку для всіх країн світу. Масштаби кризи перевищили всі найгірші прогнози десятилітньої давності. Згідно останніх статистичних даних, сумарна кількість дорослих і дітей, що живуть з ВІЛ/СНІДом, у світі становить 40 млн. [3; 5].

У нашій країні ситуація не менш втішна. У 1986 році в Україні і гадки не мали про ВІЛ-інфекцію, а в 1996 році ВІЛ було зареєстровано в усіх її областях. За оперативними даними Українського Центру профілактики та боротьби зі СНІДом щодо результатів серомоніторингу поширення ВІЛ в Україні станом на 01.10.2004 року виявлено 128430 ВІЛ-позитивних осіб. Найбільш ураженими є східні та південні області, але і в Тернопільській області картина є невтішною. За даними Обласного центру профілактики і боротьби зі СНІДом міста Тернополя епідемічна ситуація по ВІЛ/СНІДу в Тернопільській області у 2004 році значно погіршилася. За 10 місяців 2004 року зареєстровано 37 випадків ВІЛ-інфекції, 7 випадків СНІДу проти 25 випадків ВІЛ-інфекції, зареєстрованих у 2003 році.

Занепокоєння викликає той факт, що переважна більшість ВІЛ-інфікованих – молоді люди віком від 20 до 39 років, при цьому постійно зростає кількість інфікованих підлітків[3; 5].

Як бачимо, статистика наводить нам жакливі цифри, і ці цифри зростають шаленими темпами. Проблема ВІЛ-інфекції/СНІДу гостро постала перед суспільством і вимагає вжити негайних ефективних засобів. Досить широко і масово проводяться різноманітні профілактичні заходи, та вони не приносять очікуваних результатів. Тому необхідно вдосконалювати існуючу профілактику, запроваджувати новітні методи, форми, засоби.

До сучасних стратегій профілактики ВІЛ-інфікування серед молоді належать:

- стратегія зміни філософії та психології життя, яке ґрунтується на стереотипах поведінки та раціональності в напрямку ствердження здорового способу життя;
- залучення підлітків до розробки та реалізації профілактичних програм, спрямованих на їх однолітків;
- профілактичні стратегії, які ґрунтуються на гендерних, субкультурних, почуттєвих особливостях і відносинах підлітків;
- використання вікових психологічних особливостей підлітків для підвищення ефективності профілактичних програм [1;95].

Особливо ефективно у просвітницькій роботі із запобігання негативних явищ зарекомендувала себе методика "рівний – рівному". У час, коли знизився інтерес до здорового способу життя, а знання, поширювані дорослими, залишалися лише гаслами, новий підхід до забезпечення превентивних знань за допомоги самої молоді став рятувальним. Навчання здорового способу життя за методом "рівний-рівному" – це освітній метод, завдяки якому в процесі комунікативної діяльності між підлітками та молоддю відбувається обмін знаннями і вміннями, що, в свою чергу, сприяє формуванню достовірних знань, умінь, навичок і ціннісних орієнтацій щодо здорового способу життя.

Ознайомившись і проаналізувавши безліч профілактичних програм, стратегій та методів ми виділили серед них соціально-психологічний тренінг. Саме з його допомогою, на нашу